

Hoe gaat een boer met zijn tijd om? Een portret van Jannie Cnossen, die niet opgroeide in de agrarische sector, maar inmiddels boerin en shiatsu-therapeut is in het Friese Oudwoude. Met het burgerbestaan zou ze niet meer willen ruilen.

Met een boer zou ze nooit trouwen. Dat wist Jannie Cnossen (35), dochter van een verzekeringsagent, al vroeg. 'Boeren zijn vies, ze stinken en moeten altijd werken.' Met dat idee bekeek Cnossen jarenlang de mensen die actief zijn in de agrarische sector. Maar het kan verkeren: Cnossen is alweer meer dan tien jaar getrouwd met melkveehouder Pieter Cnossen.

De indruk die Cnossen had van boeren klopt maar gedeeltelijk, beseft ze nu. 'Het beeld dat een burger heeft van boeren die hard werken klopt inderdaad. Maar dat harde werken is niet zo gek. Je kunt een veehouder niet vergelijken met iemand die in loondienst is, beter met een directeur of een ondernemer in het midden- en kleinbedrijf. Er kijkt toch ook niemand gek van op dat die mensen hard werken?' Met het burgerbestaan zou ze inmiddels niet meer willen ruilen. 'Kijk maar eens om je heen. Je hebt een stuk vrijheid hier. Je kunt een blokje om in je eigen land zonder dat je iemand tegen komt. Wil je wel iemand zien dan pak je de auto en zit je ook zo tussen de mensen. Bovendien moet je als boer wel hard werken, maar kun je ook je eigen tijd indelen.'

Mechanisatie

Zo weinig kennis van de landbouw ze vroeger had, zo veel weet ze er inmiddels van. Samen met echtgenoot Pieter runt Jannie het melkveebedrijf in het Friese Oudwoude dat 940.000 kg quotum telt en 64 hectare grasland beslaat. De taken hebben de twee echtelieden strikt gescheiden: Jannie verzorgt de administratie en de boekhouding, Pieter verricht de werkzaamheden

in de stal. 'Ik houd niet van gepruts, Jannie wel. Alles wat op de computer moet vindt ze prachtig', stelt Pieter waarderend en Jannie vult hem aan: 'Als ik een koe in de stal moet vinden doe ik er een halfuur over. Pieter kan dat in een paar minuten.' Bij afwezigheid van de ander kunnen ze de taken van elkaar echter wel overnemen. Hoe spelen de Cnossens het klaar om met z'n tweeën alles rond te zetten? 'Zonder

Je kunt een veehouder niet vergelijken met iemand die in loondienst is

mechanisatie redden we het niet', stellen ze. 'Een machine werkt zeven dagen per week, klaagt niet en wordt niet ziek.' Twee Lely-robots, een roosterschuijver, een minihovel en een kalverdrinkautomaat leveren zowel werk- als lichamelijke besparing op. 'Zelfs het kuil afdekken hebben we in feite geautomatiseerd door consequent met ronde balen te werken.' Zeker de melkrobot heeft sociaal gezien voor veel verandering gezorgd. 'Vroeger begon ons weekend op zondagmorgen na het melken en eindigde het als we 's avonds weer gingen melken. Nu hebben we de hele zondag en zijn we ook door de week meer flexibel geworden', zegt Jannie.

De dagindeling is met de komst van de robot eveneens flink gewijzigd. 'In het begin stond ik nog gewoon om zes uur op', ver-

telt Pieter. 'Dan stond ik om half zeven al met de handen in de zakken in de stal te kijken. In het begin is het heel vreemd als je 's morgens achter komt en het melken is al klaar. Op een gegeven moment kom je vanzelf wel weer in een vast ritme. Nu eten we eerst voor ik 's morgens de stal in ga.'

Shiatsu-therapeut

Naast haar werk op het melkveebedrijf wilde Cnossen graag nog iets ernaast doen. 'Ik wilde iets voor mezelf doen toen de kinderen naar school gingen. Ik kon wel tussen de koeien gaan lopen, maar dat deed Pieter al. Bovendien zou het niks extra's opleveren en me ook niet genoeg voldoening geven.' De optie kaasmaken viel al snel af vanwege de vele arbeid. Het maken van ijs overwoog Jannie serieuzer, maar

uiteindelijk viel ook dat af. 'De investering was nogal groot. Bovendien moet je het ijs in de zomer maken, wanneer het juist op het bedrijf het drukst is', stelt Jannie vast. Tijdens de landelijke vrouwendag van het NAJK kwam Cnossen in contact met iemand die een cursus shiatsu had gevolgd, een op oosterse filosofie gebaseerde therapie die het midden houdt tussen acupunctuur en klassieke massage. Inmiddels is de Friese veehoudster gediplomeerd shiatsu-therapeut en ontvangt ze zo'n acht tot tien cliënten per week aan huis. 'Drukpuntmassage vergt weinig investering, kost weinig tijd en is ook nog eens gemakkelijk in te delen. Het masseren is voor mezelf ook meer ontspannend dan inspannend.'

Niet altijd economisch bezig zijn

Veel kennis van de landbouw deed Cnos-

sen op tijdens haar jarenlange bestuurswerk. Ze begon ooit bij de Jonge Agrarische Vrouwen (JAV). 'Dan praat je met mensen die in dezelfde situatie zitten als jijzelf. Meer dan de helft van de vrouwen die trouwt met een boer is niet van agrarische afkomst. Die weten meestal niet waar ze in stappen.'

Cnossen stroomde vanuit de JAV door naar Agrarische Jongeren Friesland en maakte deel uit van het NAJK-vrouwenoverleg en het NAJK-bestuur. Bij het NAJK hielp Cnossen mee met het opzetten van het project Toveren met tijd.

Vindt ze dat veehouders hun tijd over het algemeen goed indelen? Cnossen antwoordt bevestigend: 'Boeren hebben in ieder geval vaste tijden. Om zes uur melken, voeren voor de koffie, twaalf uur eten en om vier uur weer melken; ik heb het idee dat ze hun tijd goed gebruiken. Het maakt natuurlijk wel uit hoe groot een bedrijf is. Boeren op een bedrijf met drie ton kunnen net zo goed druk zijn als boeren met negen ton. De eerste kan minder investeren in mechanisatie.'

Cnossen constateert wel dat steeds meer veehouders rugklachten krijgen. Vreemd vindt ze dat niet. 'Vroeger verrichtten mensen altijd zwaar lichamelijk werk. De spieren waren eraan gewend geraakt. Nu hebben veehouders zo nu en dan lichamelijk zware arbeid. Dat is veel funester.' Cnossen vergelijkt de lichamelijke arbeid met sport. 'Bij sport is warming up en cooling down heel normaal, bij boeren niet.' Even komt de shiatsu-therapeut in Cnossen om de hoek kijken: 'Wil je goed functioneren dan heb je evenwicht nodig tussen werk en ontspanning, tussen actief en passief. Boeren kunnen niet zo gemakkelijk rustig aan doen. Je kunt best een tijdje onder verhoogde activiteit werken, als je jezelf daarna maar weer goed in acht neemt. Soms moet je ook bewust even niet economisch bezig zijn. Je hoeft je niet schuldig te voelen als je eens een uurtje over het hek leunt.'

Inge van Drie

Jannie Cnossen: 'Zonder mechanisatie redden we het niet'

Balanceren met tijd en taken